# Hjælp til etablering af en frimenighed

Vi ønsker med dette papir at give vejledning, hjælp og inspiration til dem, som overvejer at etablere en frimenighed.

Vi vil gerne løbende udvide og evt. korrigere de oplysninger og anvisninger, som vi giver på PULS' hjemmeside. Det gælder også for dette dokument, og derfor beder vi jer om at tage kontakt til PULS' landsleder, hvis I har forslag til noget, som bør tilføjes eller formuleres anderledes.

## Hvad er en frimenighed?

En frimenighed er en menighed, som står uden for folkekirken, men som samtidig har samme læremæssige grundlag som folkekirken, når det gælder bekendelsen til den evangelisk-lutherske tro. En frimenighed er omfattet af de regler i den folkekirkelige lovgivning, der giver menigheder, der har samme bekendelsesgrundlag som folkekirken en række særrettigheder i forhold til det folkekirkelige system.

Den enkelte frimenighed må siden selv afgøre, hvad man ønsker at benytte sig af, når det gælder muligheden for at opnå tilladelse til at holde sine gudstjenester i folkekirkens bygninger, anvende den folkekirkelige præstedragt m.v.

## Skal man melde sig ud af Folkekirken for at gå med i en frimenighed?

Eftersom en frimenighed er en menighed uden for folkekirken, vil det naturlige og mest regelrette være, at man, samtidigt med at man tilslutter sig en frimenighed, melder sig ud af folkekirken. Dette sker ved henvendelse til den lokale sognepræst (i landsogne) / det lokale kirkekontor (i bysogne). Herved slipper man for at betale kirkeskat og kan bruge de frigivne midler til i stedet at støtte den frimenighed, som man vælger at melde sig ind i.

I praksis er der imidlertid nogle, der tilslutter sig en frimenighed uden at tage skridt til at melde sig ud af folkekirken. Dermed opnår man ingen skattemæssig besparelse ved tilslutning til en frimenighed. Til gengæld vil man, når det gælder kirkelige handlinger som begravelse og betaling for gravsted og vedligeholdelse heraf, formodentlig blive behandlet på samme vilkår som folkekirkemedlemmer, eftersom der normalt ikke er nogen instans, som giver sig af med at kontrollere, om man har dobbelt medlemskab. Hvis det blev praktiseret, står det helt klart, at medlemskab af frimenighed medfører tab af medlemskab af folkekirken.

Se de nærmere regler om udmeldelse af Folkekirken her:
www.km.dk/borgerportal/medlem/udmeldelse.html

## Hvad er det første skridt?

Før evt. oprettelse af en frimenighed er det vigtigt at stikke fingeren dybt i jorden for at finde ud af, om der lokalt overhovedet er basis for at oprette en frimenighed på et fælles bibelsk grundlag.

Det sker ved at tale sammen med andre, som har ønsker om at skabe et kirkeligt alternativ til de bestående. Det gælder om at få sat ord på, hvilke motiver og drømme der ligger bag ønsket om en frimenighed - og det skulle helst gå i nogenlunde, samme retning.

For mange vil det være den læremæssige krise i folkekirken, som er udløsende for ønsket om at træde ud af folkekirken og danne en frimenighed. Men det gælder om at gøre sig klart, at menighedens liv i det daglige ikke primært skal næres af protesten, men af ønsket om at nå videre ud med evangeliet til mennesker.

Det er altså vigtigt at afklare spørgsmålene: Har vi den samme passion for, at det skal ske, og tænker vi i nogenlunde samme retning, når det gælder, hvordan det skal ske?

## Hvad skal være det læremæssige grundlag?

Vi vil fra PULS' side stærkt tilskynde til, at man lokalt tager kontakt og mødes med hinanden på tværs af missionsforeninger og andre organisatoriske skel for i fællesskab at overveje, hvad der er basis for at gøre i fællesskab, når det gælder evt. dannelse af en frimenighed, og hvordan mulighederne for mission i lokalområdet i den forbindelse bedst kan fremmes.

Vi vil henvise til Odenseerklæringen (PULS' teologiske grundlagserklæring) som et godt og naturligt grundlag at mødes på. I tillæg til Odenseerklæringen og de folkekirkelige bekendelsesskrifter må man i fællesskab formulere, hvad man i øvrigt anser for vigtigt at være enige om, når det gælder menighedens praksis.

## Hvad med eksisterende kirkeligt arbejde?

Hvordan tænker vi frimenigheden og dens mission i forhold til eksisterende kirkeligt arbejde? Vi har en lang tradition i dette land for at lægge både opbyggelige og missionerende aktiviteter i en missionsforening ved siden af kirkens gudstjenester og kirkelige handlinger. Tænker vi på samme måde om frimenigheden som et fællesskab omkring gudstjenester og kirkelige handlinger, mens andet fortsat foregår i missionshuset? Eller ønsker vi vores frimenighed som en menighed, der skal varetage alle de kirkelige aktiviteter blandt såvel unge som ældre?

Det er i det hele taget vigtigt at få talt godt igennem, hvordan man ønsker at definere sig i forhold til andet kirkeligt arbejde, så man ikke går ind i dannelsen af en frimenighed med forskellige forventninger.

Vi anbefaler, at man tidligt tager en officiel kontakt til de lokale præster, hvis menighed man indtil nu har været en del af. Det samme bør man gøre til bestyrelsen i det lokale missionshus eller andre kristne fællesskaber, som man har været en del af indtil nu. Formålet med denne henvendelse skal være at høre deres tanker vedrørende det, som overvejes og samtidig forklare, hvorfor man tager dette skridt og give åbenhed mellem de forskellige parter. Der er oftest både følelser og teologi i spil i

nye menighedsdannelser, så en respektfuld og klar kommunikation kan gøre opbruddet og nydannelsen lettere for alle parter.

Vi vil fra PULS' side også tilskynde til, at man allerede i den spæde begyndelse tager kontakt med frimenigheder andre steder, så man kan drage nytte af deres erfaringer med at danne frimenighed. På PULS' hjemmeside er anført navne på nogle frimenighedskonsulenter, som gerne vil være behjælpelige med at svare på spørgsmål og knytte kontakter til relevante frimenigheder.

## Er der basis for oprettelse af en frimenighed her hos os?

Der er ingen regel, som siger, at man skal være et vist antal personer for at kunne oprette en frimenighed. Så man må selv gøre sig sine overvejelser om, hvor mange der skal til.

En frimenighed kan udmærket dække mere end et enkelt sogn eller by. Men erfaringsmæssigt vil en spredning af medlemmerne i en radius af 20 kilometer være noget nær det maksimale, hvis medlemmernes deltagelse i menighedens gudstjenester og andre aktiviteter skal fungere i praksis. Det er naturligvis en mulighed at oprette cellegrupper og klyngefællesskaber på de steder, hvor der bor flere medlemmer af frimenigheden. Men det kan være vanskeligt med tanke på ens engagement i missionen i ens lokalområde, hvis man tilslutter en menighed, som ligger for langt væk derfra, hvor man bor.

En anden side af sagen er, hvad der mandskabsmæssigt skal til for at drive en menigheds aktiviteter. Når man etablerer sig som frimenighed og dermed som kirke, vil man helt sikkert opleve, at det kræver adskilligt flere kræfter end at f.eks. drive en lokal missionsforening. Der er således en hel del administrative opgaver forbundet med registreringen af indmeldelser og udmeldelser, "kirkebogsføring" i forbindelse med kirkelige handlinger og meget mere.

Der bliver også tale om rigtigt meget, der skal tages stilling til, fordi man som menighed selv skal lægge linjen f.eks. for samarbejdet med andre kirker og kirkelige sammenhænge. Desuden vil afholdelse af gudstjenester kræve mange kræfter, og der vil skulle rekrutteres mange frivillige medarbejdere til forskellige tjenester i menigheden.

## Er det nødvendig med ansættelse af en præst?

Svaret afhænger af, hvad man forstår ved "præst" og "ansættelse". En frimenighed er ikke forpligtet til at ansætte en præst, som opfylder alle kriterier for at blive præst i Folkekirken (normalt: cand.teol.-uddannelse + fuldført pastoralseminarium).

Ikke desto mindre bør enhver menighed ledes af en præst, som er rettelig kaldet og har de nødvendige kvalifikationer til at være hyrde for en menighed. Det behøver ikke nødvendigvis at indebære fuld teologisk uddannelse fra et universitet, men det er vigtigt at gøre sig klart, at ledelse af og forkynderansvar i en menighed er et stort ansvar. Det kræver således teologisk indsigt og nådegaver til at lede, forkynde og undervise en menighed. Det må der derfor lægges stor vægt på i forbindelse med kaldet til at varetage menighedens præstetjeneste, og det kan være en fordel at have arbejdet med en forholdsvis præcis profil for, hvad en evt. præst skal kunne, og om

vedkommende primært skal være prædikant, sjælesørger, organisatorisk leder, underviser eller andet.

Om vedkommende skal kaldes præst eller snarere benævnes ældste eller noget helt tredje, er ikke det afgørende. Det afgørende er heller ikke, om der er tale om en hel- eller deltidsansættelse eller evt. kun er tale om en ikke-lønnet tjeneste. Det må de praktiske muligheder i høj grad være med til at afgøre. Det er heller ikke sikkert, at den, som vælges til at være menighedens præst, skal være den eneste til at forkynde og undervise i menigheden. Faktisk kan det være rigtigt godt og sundt for en menighed, at der er flere, som vil gå ind i de opgaver. Men princippet om at have en hyrde for menigheden, tror vi, er vigtigt at fastholde.

## Hvad skal præsten have i løn?

Når det gælder præsteansættelse, er det i øvrigt vigtigt, at der tages stilling til den lønmæssige indplacering og øvrige ansættelsesvilkår for frimenighedspræsten. Det vil være naturligt at følge sognepræsternes lønskala. Der skal ligeledes aftales pensionsvilkår og betaling af pensionsbidraget. Der skal også tages stilling til ansættelsesperiode, om man tilbyder sin præst ansættelse på ubestemt tid eller på åremål, og om der skal tilbydes studieorlov med løn.

## Hvordan skal liturgien i gudstjenesten være?

Som frimenighed står man frit, når det gælder udformningen af menighedens gudstjenester. Men vi vil gerne advare mod, at man i sin iver efter at gøre sig fri af folkekirkens til tider stive former forfalder til ”at kaste barnet ud med badevandet”.

Der er meget værdifuldt i den kirkelige tradition, som bl.a. har fået sit nedslag i kirkens liturgi, som der bør værnes om. Kirkens liturgi, som vi kender den fra Folkekirken, er gennemtrængt af Guds ord fra ende til anden.

Og menighedens gudstjeneste må fortsat være bygget op omkring oplæsning af bibelske tekster, sakramenternes forvaltning og Ordets forkyndelse. Selvfølgelig kan der udformes nye ritualer, men det er faktisk svært at finde slidstærke alternativer på evangelisk-luthersk grund til f.eks. den nadverliturgi, som findes i folkekirkens ritualbog - med de varianter, som her er anført. Og vi mener også, at det kan være vigtigt for menighedens liv og vækst at holde fast ved kirkeårets rytme ved at følge de tekster, som i kirkens alterbog og salmebøger er anført for kirkeårets forskellige søndage. På den måde sikres menigheden en alsidig, åndelig kost, hvor man kommer vidt omkring i de bibelske tekster. Det behøver jo ikke nødvendigvis – som normalt i Folkekirken – være evangelieteksten, der også prædikes over ved gudstjenesten. Det kan sikkert også være en god ide jævnligt at arrangere en serie gudstjenester, hvor man ikke slavisk følger kirkeåret, men vælger et tema eller en bibelskrift, som man gennemgår over en periode.

På den anden side er der i en frimenighed fuld frihed til at lave variationer i liturgien og evt. give større plads for frie led i gudstjenesten, som kan give en stærkere følelse af, at det ikke kun er præstens, men hele menighedens gudstjeneste. Men det er vigtigt at inddrage menighedens medlemmer i processen med at udforme gudstjenesten, så alle kan føle sig hjemme i det, som foregår i gudstjenesten og kan forstå baggrunden for de ændringer, som bliver foretaget.

Der skal også gøres opmærksom på, at det er en forudsætning for at få en biskops tilladelse til at bruge den lokale sognekirke til gudstjenestebrug, at frimenighedens "lære og ritus" er i orden efter biskoppens skøn, og det har netop med udformningen af liturgien m.v. at gøre (se: Love m.v. for de evangelisk-lutherske frimenigheder pkt. 2A)

## Hvordan med sangen og musikken?

Det kan synes perifert i forhold til at danne en ny menighed, men erfaringsmæssigt er det med sang og musik noget af det, som kan volde store problemer i nye menigheder, fordi menighedens medlemmer har vidt forskellige opfattelser af, hvad der er godt og formålstjenligt at benytte til menighedens lovsang. Nogle vil helst synge salmer til orgelbrus og synes, at de nye lovsangskor ikke siger dem ret meget, og selve musikstilen er dem måske direkte imod. Andre har det lige modsat og vil derfor helst kun synge de nyere lovsange.

Også her må der opfordres til, at man lytter til hinanden og i fællesskab fra starten får lagt en fornuftig linje, som giver plads for både den ene og den anden sangtradition og musiksmag.

## Bør der nedfældes noget skriftligt om menighedens profil m.v.?

Det kan utvivlsomt være en rigtigt god ide at få lavet et skriftligt materiale om det, man er kommet frem til, når det gælder menighedens baggrund, dens åndelige profil, eventuel tilknytning til kirkelig organisation eller netværk og planerne for, hvordan menigheden skal etableres og fungere i praksis. Materialet bør udformes på en sådan måde, at der vises åbenhed for justeringer, samtidigt med at der er noget, som står fast ud fra de drøftelser, som allerede har været ført.

## Hvad er de første skridt?

- Når den første afklaringsfase mht. menighedens profil mv. er afsluttet, er det en god ide at invitere til et orienterende møde, hvor man inviterer alle interesserede i lokalområdet. Et sådant møde kan være med til at skabe klarhed over, om der overhovedet er basis for at etablere en frimenighed. Det vil være naturligt her at vælge en foreløbig bestyrelse for frimenigheden, som kan arbejde videre med udformning af vedtægter, økonomi m.v. samt klargøre en indstilling om ansættelse af præst m.v.
  Om udformning af vedtægter læs her: www.friegrundtvigske.dk
- Næste skridt er afholdelse af en stiftende generalforsamling. Her vælges en ledelse for menigheden, vedtægterne vedtages og der tages stilling til ansættelse af præst m.v.
- Inden evt. præsteansættelse udarbejdes stillingsbeskrivelse for frimenighedspræsten.
  Hent hjælp og inspiration til jobbeskrivelse og ansættelsessamtaler her: puls-eln.dk/menighedsnetvaerk/ressourcer/vejledninger-og-anbefalinger

## Materialer

- Odenseerklæringen – find den på puls-eln.dk/fakta-og-grundlag/odenseerklaeringen

- Love m.v. om de evangelisk-lutherske frimenigheder – se her
- Yderligere regler og anvisninger – se www.friegrundtvigske.dk

## Kontakt

Skriv til PULS' menighedsinspirator på menighedsinspirator@puls-eln.dk, hvis I ønsker yderligere vejledning, eller har kommentarer og forbedringsforslag til dette stykke papir.

---

*PULS – Evangelisk Luthersk Netværk · puls-eln.dk · Oprindeligt udgivet 2020*